

Đây là bài tóm ḷc pḥn thuỵt trình c̣a tác gị trong Hội Tḥo Văn Hóa Vịt Nam ngày 11 tháng 9, 2010 ṭi San Jose State University, California.

▣ Các cḥng vô hình

Nhịu câu trong tuỵt tác Truỵn Kịu c̣a thi bá Nguỵn Du cḥa đ̣ng nḥng cḥng vô hình, thịu minh xác mà theo Đoàn Phú Ṭ (1949) nḥ “n hình ngay trong đ̣ng ṭ, ta không ṿ ch đ̣c nó ra ṃt cách rành ṛt mà cḥ ḥi đ̣c nó, theo cái nghĩa c̣a đọn văn mà thôi.” Ông Đoàn đ̣a ra thí ḍ đ̣i đây:

Bóng ḥng nḥc tḥy ṇo xa
Xuân lan thu cúc ṃn mà c̣ hai.
Ng̣̣i qục ṣc ḳ thiên tài
Tình trong nḥ đ̣ ṃt ngoài còn e
Cḥp cḥn c̣n ṭ nḥ c̣n mê
Ṛn ng̣̣i cḥng tịn ṛt ṿ cḥn khôn.
Bóng tà nḥ gịc c̣n bụn,
Khách đà lên ng̣̣a ng̣̣i còn ghé theo.
Đ̣̣i c̣u ṇc cḥy trong veo,
Bên c̣u ṭ lịu bóng chịu tḥ̣t tha.

Ṛi ông Đoàn đ̣t câu ḥi và ṭ tṛ ḷi, đ̣ cḥng minh cho “cái ḷi c̣a tính cḥt thịu minh xác trong ngôn ngữ văn cḥ̣ng c̣a ta”:

“Ai nḥc tḥy? Đành là Kim Tṛng, nḥng không nói rõ, thì sao ḷi không có tḥ là c̣ chàng đ̣c gị tḥ sinh ṇ, c̣m thông ṿi chàng Kim ṃt cái lịc nhìn? Cḥp cḥn c̣n ṭ nḥ c̣n mê là ai? Là ng̣̣i qục ṣc hay ḳ thiên tài? Hay c̣ hai? Lụn ra thì bịt, song tṛ̣c khi lý lụn, ṭi sao ta không có quỵn nghĩ đ̣n c̣ hai ng̣̣i? Bóng tà nḥ gịc c̣n bụn: Ṇi bụn c̣a ai ṿy? C̣a Kim Tṛng hay c̣a Thúy Kịu, hay c̣a hai ng̣̣i? Hay cũng là ṇi bụn c̣a ta chẳng? Và hai câu cụi: Đ̣̣i c̣u... tḥ̣t tha có pḥi cḥ là cái tình c̣a Thúy Kịu g̣i vào trong c̣nh y, hay còn pḥng pḥt c̣ cái tình c̣a ng̣̣i đ̣c sách ṇa?”

Nḥng khi đ̣c đ̣ch sang tịng Pháp và tịng Anh thì các cḥng vô hình ḅt bục pḥi xụt

Vài nét đĩc thũ trong cú pháp tiĩng Viĩt

Tác Giả: Đĩm Trung Phĩp

Thứ Năm, 28 Tháng 7 Năm 2011 19:55

---

hiĩn. Nguyĩn Văn Vĩnh (1943) thĩ cho rĩng chĩng cĩ a chĩp chĩn cĩn tĩnh cĩn mẽ chính là nĩng Kiĩu cho nĩn đĩ chĩu y sang Phĩp vĩn thĩn “Kiĩu flottait entre le rĩve et la rĩalitĩ” vĩ cũng cho rĩng bĩng tĩ nhĩ giĩc cĩn buĩn chĩ ỏp đĩng cho nĩng mĩ thĩ, qua cĩu đĩ chĩ “La descente du soleil vers l’horizon semblait provoquer chez elle un accĩs de mĩlancolie.” Bĩn mĩĩ năm sau (1983), Huĩnh Sanh Thĩng trong bĩn đĩ chĩ sang tiĩng Anh đĩ nghĩ khĩc ỏng Nguyĩn trong hai ngĩ cĩnh nĩn trĩn. Ỏng Huĩnh dũng chĩng sĩ nhĩu đĩ gĩm cĩ nĩng Kiĩu vĩ chĩng Kim vĩo trong cĩn tĩnh cĩn mẽ y: “They hovered, rapture-bound, ’tween wake and dream” vĩ khĩng cho nĩng Kiĩu đĩ cĩ quyĩn thĩ y cĩn buĩn đĩng bĩ bĩng tĩ giĩc giĩ: “The dusk of sunset prompted thoughts of gloom.” Ỏng Đĩn chĩ cĩn tĩn đĩng lĩ đĩ chĩ cĩ ỏng Huĩnh hĩn lĩ đĩ chĩ cĩ ỏng Nguyĩn, vĩ ỏng Đĩn cho rĩng ỏng Nguyĩn “đĩ hiĩu vĩi vĩng, vĩ cũng bĩ lĩm vĩ cĩ thĩu mĩnh xĩc cĩ ỏng ngĩ.”

Đĩ là chuyĩn cũ. Hĩm nay, tĩ cũng xĩn chia sĩ cũng quý vĩ mĩt chĩt vĩn chĩng cĩ ỏng i bĩn đĩng mĩn tĩi hoa cĩ a tĩi, nhĩ thĩ Lũu Văn Vĩnh*, trong đĩ chĩng vĩng mĩt, nhĩng tĩi vĩn hiĩu vĩn vĩ thĩ bĩn tĩi rĩt rĩ, vĩ bĩn tĩi vĩ tĩi đĩu là ngĩĩi Viĩt. Thĩ hĩi trong hai cĩu lĩc-bĩt ỏm tĩi đĩ cĩ trĩn bĩi thĩn thành ba đĩng sau đĩi trĩch tĩ thĩ tĩp Oang Oang Lĩng Chĩn Rĩng (2007): “Kĩ vai ỏ chĩn phong sĩng/Nhĩn nhĩu đĩi mĩt/Đĩn trĩng hiĩn ra” thĩ ai vĩ ai kĩ vai vĩ nhĩn nhĩu đĩi mĩt? Vĩ trong tũyĩn tĩp Bĩn Lũn Leo Nũi Tĩn (2000), cĩ cĩu bĩn tĩi vĩ tĩ vĩ chuyĩn thĩm Bĩch Cĩu lĩu lĩt trong sĩng mĩ chĩng cĩn đĩn mĩt đĩi tĩ nhĩn xĩng (personal pronoun) đĩng vai chĩng nĩ cĩ: “Cuĩi thĩ kĩ, mĩt ngĩy cuĩi năm, vĩng Bĩch Cĩu nhĩ tĩi thĩm giĩc mĩ cĩ ỏng i xĩ a, tũy chĩng là cĩnh bĩm, nhĩng cĩ bay vĩo nhĩng giĩc mĩng lĩn giĩc mĩng nhĩ, thĩ giĩc mĩng lũy thĩ a nhĩn lĩn sĩ mĩng lũng bĩng cĩ cĩi tĩn vĩ tĩn &” Kĩ đĩ cĩ đĩn nĩi thĩ nhĩ tĩi đĩng đĩ cĩ cũng nhĩ vĩn hĩ Lũu vĩng Bĩch Cĩu, nhĩ thĩ chính bĩn tĩi vĩ tĩi đĩng vai chĩng cho cĩc đĩng tĩ “lĩ”, “vĩng”, vĩ “bay” vĩ y.

Nĩi mĩt cĩch chung chung, chĩng tiĩng Viĩt thĩng vĩng mĩt trong cĩc trĩng hĩp đĩi đĩi:

- Kĩ cĩu bĩt đĩu bĩng mĩt đĩng tĩ hiĩn hĩu nhĩ cĩ hĩc cĩn: Cĩ vĩn đĩ rĩ! Cĩn nĩĩ cĩn tĩt. Cĩ ngĩĩi khĩc ỏ vĩn phĩng (Trũyĩn Kiĩu). Cĩn vĩ cĩn nhĩ đĩn ngĩĩi hĩm nay (Trũyĩn Kiĩu).

- Kĩ cĩu là mĩt tĩ cĩng: Đĩ mĩt ngĩy đĩng hĩ cĩ mĩt sĩng khĩn.

- Kĩ cĩu là mĩt đĩ cĩ thĩi: Mĩt quĩ rĩi, ngĩ mĩt chĩt. Lĩt nĩ a lĩm tĩp.

- Kĩ cĩu là mĩt trĩ đĩi giĩ a hai cĩ nhĩn mĩ cĩ thĩ xĩc đĩ nhĩ ai là ai: Đĩng lĩm gĩ đĩ y? -Đĩ cĩ sĩch. Lĩnh lĩng chĩ a? -Lĩnh sĩng nay rĩi.

- Kĩ cĩu là mĩt trĩ đĩi giĩ a hai cĩ nhĩn chĩ a xĩc đĩ nhĩ đĩ cĩ mĩ lĩn hĩ xĩng hĩ phĩ hĩp: Đĩ đĩu đĩ y mĩ đĩp thĩ kĩi? Cho hĩi thĩm mĩt chĩt đĩ cĩ khĩng?

-Kĩ cĩu là mĩt trĩ lĩi cho mĩt cĩu hĩi thĩ cĩng cĩ/khĩng (yes/no question): Anh cĩ mĩng nhĩ khĩng? -Mũn! Bĩn đĩ hiĩu chĩ a? -Hiĩu rĩi. Bĩ chĩu đĩu kĩn đĩ khĩng? -

Chĩu mĩnh đĩ chĩ!

Vài nét đầ c thù trong cú pháp tiêng Việ t

Tác Giả: Đàm Trung Pháp

Thứ Năm, 28 Tháng 7 Năm 2011 19:55

- Khi câu là mắ t lắ i ra lắ nh: Hãy đắ a tóc vào vai cho thuyế n ghé bắ n. Hãy nhìn nhau mà sắ iắ m trắ i mắ a (Nguyễn Sa).

Mắ i liên hắ lắ ng lắ o giắ a các mắ nh đắ

Mắ t sắ mắ nh đắ đắ c lắ p có thắ đắ c viắ t kắ cắ n nhau mà không thắ y có nhắ ng liên tắ nắ i nhắ ng mắ nh đắ y cho thêm rõ nghĩa, nhắ trong các thí đắ sau đây: Trắ i mắ a to quá, chúng tôi quyắ t đắ nhắ nhà.Chúng tôi đắ n nắ i, hắ đang cãi nhau to tiếng, chúng tôi hắ t sắ c can ngăn nhắ ng chắ ng ăn thua gì, chúng tôi bắ vắ , lòng buắ n vô hắ n.

Áo nàng vàng tôi vắ yêu hoa cúc
Áo nàng xanh tôi mắ n lá sân trắ ng
(Nguyễn Sa)

[Việ t tiếng Anh theo kiế u Việ t này thì sắ bắ các giáo sắ ngắ i Anh ngắ i Mắ sắ toắ t, vì phắ m lắ i run-on sentences trong hai thí đắ đắ u và incoherence hoắ c dangling modifiers trong thí đắ trắ t lắ y tắ thắ Nguyễn Sa. Tắ t cắ là do có sắ khác biắ t tuắ (rhetorical difference) khá lắ n giắ a tiếng Việ t và tiếng Anh].

Tiếng Việ t có đắ y đắ các liên tắ diắ n tắ các mắ i liên hắ giắ a mắ nh đắ chính và phắ , nhắ vì, bắ i vì đắ chắ lý do; đắ , đắ cho đắ chắ mắ c đắ ch; giá, giá mà đắ chắ giắ thiắ t; nắ u, nắ u nhắ đắ chắ đắ u kiắ n, vân vân. Khác chắ ng thì tiếng Việ t có khuynh hắ ng ít dùng liên tắ hắ n là các ngoắ i ngắ nhắ tiếng Pháp, tiếng Anh. Nhắ ng, đây mắ i là mắ t nghắ ch lý thú vắ cắ a tiếng Việ t: Khi mắ t liên tắ đắ c dùng cho mắ nh đắ phắ thì mắ nh đắ chính cũng có khuynh hắ ng sắ đắ ng mắ t tiếng u tắ đắ giắ quân bình cho cắ u trúc - tắ c là còn kắ lắ ng hắ n tiếng Pháp, tiếng Anh. Quắ vắ y, khi mắ t câu phắ c tắ p tiếng Việ t bắ t đắ u bắ ng mắ nh đắ phắ sắ đắ ng mắ t trong các liên tắ vì/tuy/nắ u thì mắ nh đắ chính thắ ng bắ t đắ u bắ ng mắ t trong các “tắ quân bình”(balance words) nên/nhắ ng/thì, nhắ trong các thí đắ sau đây: (1a) Vì nó kiêu ngắ o, nên nó không có bắ n. (2a) Tuy hắ nghèo, nhắ ng hắ rắ t hắ nh phúc. (3a) Nắ u anh yêu em, thì anh phắ i cắ i em ngay!

Khuynh hắ ng kắ lắ ng nêu trên cũng thắ y trong văn chắ ng bác hắ c: Đắ u chắ ng phắ i ngắ c ngắ kắ đắ . Nhắ ng cũng trong ý nhắ thanh tân. (Bắ n Nắ Thán) Nắ u thi gan vắ i anh hùng thì thua. (Phan Trắ n)

[Nắ u vô tình đắ khía cắ nh cú pháp này cắ a tiếng Việ t nhắ hắ ng lắ i viắ t tiếng Anh, ngắ i Việ t chúng ta có khuynh hắ ng viắ t ra các câu bắ t cắ p sau đây: (1b) Because he is arrogant, so he has no friends. (2b) Although they are poor, but they are very happy. (3b) If you love me, then you must marry me at once!].

Tắ i đây tôi cắ n nói lên nhắ n xét là nhắ ng ngắ i Việ t chúng ta thông thắ o tiếng Pháp hoắ c tiếng Anh thắ ng cho nhắ hắ ng văn pháp hai thắ tiếng y vào tiếng Việ t khiắ n cho câu văn tiếng Việ t cắ a hắ đắ bắ chắ là không có chắ tắ , hoắ c chắ tắ mù mắ , hoắ c thiắ u phắ n mắ ch lắ c vì tránh dùng liên tắ trong câu phắ c tắ p. Hắ sắ chuyế n câu Trắ i mắ a to quá, chúng tôi quyắ t đắ nhắ nhà thành ra Vì trắ i mắ a to quá, (cho nên) chúng tôi quyắ t đắ nhắ nhà và câu Các anh cắ i khúc khích làm em ngắ ng quá thành ra Cái cắ i khúc khích cắ a các anh làm em ngắ ng quá.

Vài nét đầ c thù trong cú pháp ti ng Vi t

Tác Giả: Đàm Trung Pháp

Thứ Năm, 28 Tháng 7 Năm 2011 19:55

C u trúc đ /thuy t (topic/comment)

C u trúc c a m t câu t i thi u trong ngôn ngữ nào cũng g m hai y u t là ch ng (subject) và v ng (predicate). Ch ng thông báo m t đ (topic) và v ng cung c p m t thuy t (comment) t c là m t nh n đ nh v đ y. M i liên h ch ng /v ng và đ /thuy t đ c th y rõ r t trong các câu Tr i/m a và Anh Tám/m i l y v hôm qua./ em. Nh ng không ph i lúc nào ch ng cũng trùng h p v i đ đ u. Ch ng h n trong câu (1) Chi c xe này/ch y ngon l m và (2) Chi c xe này/tôi mua lâu r i thì Chi c xe này v a là ch ng v a là đ trong câu (1), nh ng ch là đ và đóng vai túc t cho đ ng t mua trong y u t thuy t c a câu(2).

H n n a, đ luôn luôn xu t hi n đ u câu, trong khi ch ng có th xu t hi n đ u ho c cu i câu (thí d , trong câu này thì ch ng n m cu i câu: Gi a r ng già xu t hi n m t b y voi).

Đ cũng có th đ c coi nh m t “ch ng tâm lý” trong câu vì nó s a so n trí tu cho s đ n nh n thông đ i p c a ph n thuy t. Ti ng Nh t luôn luôn đánh đ u ch ng và đ b ng các ti u t (particles) ga và wa, thí d : Neko ga sakana o tabemashita.[Mèo (ch ng) cá (túc t) đã ăn = Mèo đã ăn cá.] John wa san-nen-sei desu.[John (đ) tam-niên-sinh là = Còn v John, thì anh y là sinh viên năm th ba.]

Ti ng Vi t cũng có khuynh h ng dùng c u trúc đ /thuy t, v i ti u t thì đánh đ u c u trúc này, nh thí d d i đây: Ch Ba luôn bu n b a.

Ch ng ch thì / ng c l i, lúc nào cũng vui. Ngoài ra cũng có các cách gi i thi u c u trúc đ /thuy t s đ ng các ph ng ti n t v ng và cú pháp đ c thù nh trong các câu thí d sau đây: Cái anh chàng y h / tr i i, keo ki t l m đ y! Tám M p và Út S o có l y nhau không / xem h i sau s rõ. Riêng tôi / tôi r t mê nh ng bài ca v ng c .

N i nàng / tai n n đã đ y

N i chàng Kim Tr ng / b y ch y m i th ng. (Truy n Ki u)

Áo nàng vàng / tôi v yêu hoa cúc

Áo nàng xanh / tôi m n lá s n tr ng. (Nguyễn Sa)

Có l vai trò “ch ng tâm lý” c a y u t đ trong c u trúc đ /thuy t đã giúp ti ng Vi t v n d hi u b t k các nh c đ i m nh ch ng thi u v ng ho c mù m và s l ng l o trong m i liên h gi a các m nh đ nh đã gi i thích tr n. Riêng trong th l c-bát c a thi ca Vi t Nam, câu l c th ng đóng vai đ và câu bát đóng vai thuy t, nh trong các câu th sau đây:

Trăm năm trong cõi ng i ta (đ)

Ch tài ch m nh khéo là ghét nhau (thuy t) (Truy n Ki u)

Tr c đèn xem truy n Tây Minh (đ)

G m c i hai ch nhân tình éo le (thuy t)

H i ai l ng l ng mà nghe (đ)

Đ r n v c tr c, lành d e thân sau (thuy t) (L c Vân Tiên)

Vài nét đ̣c th̄ trong cú pháp tīng Vīt

Tác Giả: Đàm Trung Pháp

Thứ Năm, 28 Tháng 7 Năm 2011 19:55

Và qua nh̄n đ̄ nh̄ này, đ̄ng môn L̄u Văn V̄nh* c̄a tôi cũng đã vô hình trung s̄ đ̄ng cú pháp đ̄/thuȳt khi vīt câu hai câu l̄c-bát êm tại nh̄ng cũng đ̄ m̄ u bi quan c̄a anh:

K̄ vai ̄ ch̄n phong s̄ng (đ̄)

Nhìn nhau đ̄y m̄t đ̄n tr̄ng hīn ra (thuȳt)

* Chú thích

-Nhà th̄ L̄u Văn V̄nh và tác gī bài này nḡi c̄nh nhau trong l̄p Đ̄ Tam C (ban văn ch̄ng) t̄i Trung H̄c Chu Văn An sūt niên h̄c 1957-1958.

Ông cũng là m̄t đ̄n gī trong h̄i th̄o văn hóa này mà ông và m̄t s̄ văn h̄u đ̄ng ra t̄ ch̄c.

Tài līu tham kh̄o

-Đoàn Phú T̄ (1949). “Đi Tìm Ch̄ T̄ Trong Vài Đ̄n Văn Đ̄n Tr̄ng Tân Thanh.” In trong sách Nguȳn Du: V̄ Tác Gī Và Tác Ph̄m (1999). Nhà Xūt B̄n Giáo D̄c, Vīt Nam.

-Hà Nh̄ Chi (1970). Vīt Nam Thi Văn Gīng Lūn. Nhà Xūt B̄n S̄ng M̄i, Saigon.

-Hūnh Sanh Thông (1983). The Tale of Kīu. Yale University Press, New Haven and London.-

Nguȳn Đình Hòa (1997). Vietnamese - Tīng Vīt Không Sơn Ph̄n. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam and Philadelphia.

-Nguyên Sa (2000). Th̄ Nguyên Sa Toàn T̄p. Nhà Xūt B̄n Đ̄i, Irvine, California.

-L̄u Văn V̄nh (2000). B̄n L̄n Leo Núi T̄n. H̄ Long Th̄ Các, Elridge, California.

-L̄u Văn V̄nh (2007). Oang Oang Lòng Chén R̄ng. ̄ Văn H̄ Long, Elridge, California.